

JAAROVERZICHT EN VERSLAG van het gevoerde beleid van de Stichting Molens Hoeksche Waard

2019

Jaarverslag 2019 **Stichting Molens Hoeksche Waard**

Wanneer we het afgelopen jaar 2019 terugblikken, dan mogen we stellen dat er binnen de Stichting Molens Hoeksche Waard veel gebeurd is.

In de eerste plaats de vorming van onze nieuwe gemeente Hoeksche Waard per 1 januari 2019. Onze stichting is voor een goede uitvoering van haar werk voor een belangrijk deel aangewezen op de medewerking van de lokale overheid voor wie onze stichting sinds november 2018 tien molens in beheer heeft. Op 15 april 2019 had een bestuursdelegatie een oriënterend gesprek met de portefeuillehouder, wethouder de heer Harry van Waveren. Op basis van dat gesprek mogen wij stellen dat wij vol vertrouwen op een goede samenwerking met de Gemeente Hoeksche Waard mogen rekenen.

Ook vond in 2019 de eindafrekening met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en de Provincie Zuid-Holland van een groot aantal molens plaats van de voorschotsubsidies die in de afgelopen 6 jarige planperiode volgens het BRIM zijn uitgekeerd. Verder zijn de beschikkingen ontvangen voor subsidies voor de inmiddels begonnen planperiode (2019-2024) die volgens de SIM (Subsidieregeling Instandhouding Monumenten) aan onze stichting voor de tien molens worden verstrekt. Om het onderhoud aan onze molens de komende jaren nog beter te structureren, is in 2019 het besluit genomen het totale onderhoud voor de komende jaren in handen te geven van de Stichting Restauratie Werkplaats Schiedam (RWS) die het onderhoudswerk met door onze stichting aan te wijzen onderaannemers gaat uitvoeren.

Voorts nam het bestuur het besluit om tot deelrestauratie van De Poldersche Molen over te gaan waarvoor fondsen en o.a. de Gemeente Hoeksche Waard zijn benaderd en hiervoor financiële toezeggingen hebben gegeven. Op 30 september 2019 is de opdracht aan RWS gegeven om met de restauratie te beginnen.

Een erg bijzondere en plezierige ervaring was dat onze stichting dankzij ieders inzet en medewerking van enkele duizenden mensen, in aanmerking kwam voor de Molenprijs 2019 ter grootte van € 75.000. Dat geld wordt aangewend voor de restauratie van de kelder en het motorhuis van korenmolen De Lelie te Puttershoek. De Molenprijs is een initiatief van de Vereniging De Hollandsche Molen en de BankGiro Loterij die jaarlijks deze prijs toekent. Iedereen die eraan heeft meegewerkt dat onze stichting voor de hiervoor genoemde werkzaamheden aan De Lelie deze prijs kreeg, zeggen wij hartelijk dank.

Er zijn de afgelopen periode vrijwilligers vertrokken, die aan onze stichting waren verbonden, en er zijn gelukkig nieuwe vrijwilligers, w.o. enkele molenaars, aangesteld. Voorts is onlangs de heer Gee Rooimans benoemd tot bestuurslid van onze stichting. Door zijn toetreding tot het bestuur is de ontstane vacature door het vertrek van de heer Bram Kamp in 2018 weer vervuld. Wij zijn blij dat deze bestuursvacature weer vervuld is.

Tenslotte willen wij iedereen hartelijk bedanken die in 2019 voor onze stichting werkzaam was. Wij spreken de wens uit dat we ook in 2020 van diezelfde inzet en enthousiasme verzekerd mogen zijn.

Namens het bestuur van de Stichting Molens Binnenmaas,

Jan Booden, voorzitter
Rook Belder, secretaris

Visie, doelstelling en beleid

Doel en visie

De Stichting Molens Hoeksche Waard (SMHW) heeft tot doel het bevorderen van de instandhouding van windmolens in de Hoeksche Waard. Zij wil dat haar molens blijven draaien en indien mogelijk ook malen. Dit oer-Hollandse mechaniek is mede bepalend voor het beeld van onze dorpen. Zij herinneren aan een rijke historie en zijn een wezenlijk onderdeel van ons cultureel landschap dat gehandhaafd moet blijven.

SMHW tracht tegen de achtergrond van deze visie haar doelstelling te verwezenlijken door:

- het bedrijfsklaar maken, onderhouden en exploiteren van de molens;
- het beheer van de molens;
- het verzamelen van historische gegevens over deze objecten;
- het stimuleren van de belangstelling voor de molens;
- het aanstellen en begeleiden van de vrijwillige molenaars en overige vrijwilligers;
- de coördinatie van alle molenactiviteiten en de beleidsvoering daarvan;
- het zo mogelijk in eigendom verkrijgen van alle binnen het grondgebied gelegen molens.

Om de doelstelling te realiseren zijn deskundigheid en middelen nodig.

Deskundigheid wordt verworven via het aanstellen van mensen met specifieke expertise. Omdat volgens de nieuwe Subsidieregeling Instandhouding Monumenten (SIM) de overheidsbijdrage lager is, waardoor de SMHW een hogere eigen bijdrage moet genereren, is lokaal en regionaal extra financiële inspanning noodzakelijk. Dat betekent dat SMHW in de komende jaren haar expertise moet inzetten om zoveel mogelijk partners te zoeken. Concreet betekent dit: molenaars en andere vrijwilligers van de SMHW, maar verder: inwoners van de dorpen, scholen, historische verenigingen, musea, VVV, bedrijven en het gemeentebestuur van de Gemeente Hoeksche Waard.

Korenmolen Windlust Goudswaard.

Beleid

De SMHW kiest vanuit haar doelstelling en visie vier pijlers voor haar beleid. Dat zijn: het kwaliteitsbeleid (zorg voor de molens), het financieel beleid (w.o. fondsenwerving), het HR-beleid (zorg voor de molenaars en andere vrijwilligers) en het communicatiebeleid (w.o. ICT).

Kwaliteit

De zorg voor de molens, die vanuit de doelstelling van Stichting Molens HW de hoogste prioriteit geniet, omvat voornamelijk onderhoud en veiligheid op en rondom de molens. Onderhoudsplannen, die de basis vormen voor de structurele overheidssubsidie, moeten zo realistisch mogelijk worden opgesteld en uitgevoerd.

Financiën

Fondsenwerving, zowel voor incidentele molenrestauraties als voor het groot en regulier onderhoud van de molens, is daarbij van grote betekenis. Overheden, instellingen en particulieren zijn hiervoor de aangewezen partners. Een accuraat financieel beheer, met name de besteding en verantwoording van overheids- en andere ontvangen subsidies, is onderdeel van een verantwoord financieel beleid.

HR

Omdat de overheid regelgeving heeft vastgesteld inzake veiligheid van personen in en rondom de molen, is het noodzakelijk dat de molenaar zich als een manager van zijn molen gedraagt. Hij draagt daarbij een grote verantwoordelijkheid. De bemensing van de molens vereist een actueel HR-beleid van Stichting Molens HW.

Communicatie

Communicatie is, zeker bij een vrijwilligersorganisatie waarin mensen vanuit verschillende professionaliteit werkzaam zijn, van wezenlijke betekenis. Bij communicatie met externe partijen vormt ICT een belangrijk onderdeel.

In het concept beleidsplan 2020-2024 van SMH, dat het bestuur in 2019 opstelde, wordt daarop in details ingegaan.

Onderhoud, veiligheid en restauratie

Afwikkeling BRIM, start SIM en onderhoud

In 2019 is verantwoording afgelegd van het werk dat in de planperiode 2013-2018 is uitgevoerd in relatie tot de subsidie die hiervoor van RCE en de Provincie Zuid-Holland werd ontvangen. De vaststelling van BRIM-subsidies over de afgelopen 6-jarige planperiode is vrijwel geheel door RCE geaccepteerd.

Voor wat betreft de SIM-periode, die begin 2019 is ingegaan en waarvoor Stichting Restauratie Werkplaats Schiedam namens SMHW de contacten met de uitvoerders en onderaannemers onderhoudt, wordt afgesproken dat SMHW per 2 jaar een evaluatie-overzicht aan RCE zal verstrekken. Voor alle 10 molens die SMHW in eigendom heeft zijn de subsidieaanvragen uit de SIM door RCE vastgesteld.

In 2019 is een samenwerkingsovereenkomst gesloten tussen de Stichting Molens Hoeksche Waard en de Stichting Restauratie Werkplaats Schiedam voor de periode 2019 – 2024. Laatstgenoemde stichting gaat in deze periode onderhoudswerkzaamheden uitvoeren op basis van een eerder door SMHW vastgesteld overzicht van uit te voeren onderhoudswerk aan de molens. De opzet hiervan is dat alle werk bij één hoofdaannemer wordt ondergebracht.

Korenmolen 't Vliegend Hert
's-Gravendeel.

Veiligheidszaken

Ook in het afgelopen jaar is extra aandacht besteed aan de veiligheid op en rondom de molens. Jaarlijks dienen alle zaken te worden langs gelopen en ook jaarlijks moet bekeken worden of er nieuwe inzichten zijn. Tijdens elke bestuursvergadering meldt het bestuurslid dat met veiligheidszaken is belast of zich in de afgelopen periode ongevallen op of rondom de molen hebben voorgedaan en zo ja, welke maatregelen getroffen zijn waardoor deze ongevallen in het vervolg voorkomen kunnen worden.

Restauratie

In het afgelopen verslagjaar zijn aan de korenmolen 't Vliegend Hert te 's-Gravendeel herstelwerkzaamheden aan de romp uitgevoerd. Verder is er een begin gemaakt met de restauratiewerkzaamheden aan de Poldersche Molen te Maasdam. Verwacht wordt dat die werkzaamheden in de zomer van 2020 zijn afgerond.

De molenbiotoop

Nut en noodzaak van de molenbiotoop

Onder molenbiotoop wordt verstaan de vrije omgeving rondom de molen die nodig is, zodat de molen *kan functioneren*. En met functioneren bedoelen we draaien en malen. Zonder draaiende molens zijn er geen vrijwilligers en is er geen overheidsgeld. Dat is de 'harde' voorwaarde om voor overheidssubsidie in aanmerking te komen. Wanneer hieraan niet wordt voldaan, zullen rijks- en provinciale overheden in beginsel geen restauratiesubsidie beschikbaar stellen.

Er zijn normen gesteld die bepalen welke obstakels in de omgeving van de molen aanvaardbaar zijn. Destijds heeft De Hollandsche Molen de z.g. 1:100 regel voor het landelijk gebied vastgesteld. Voor het stedelijk gebied geldt de 1:30 regel. Deze regel houdt in dat, uitgaande van de 1:100 regel, de eerste 100 meter van de molen obstakelvrij moet zijn, terwijl elke volgende 100 meter een obstakel één meter per 100 meter hoger mag zijn en obstakels op meer dan 400 meter van de molen niet meer als hinderlijk worden beschouwd.

Een goede molenbiotoop staat garant voor:

- een zo vrij mogelijk zicht op molens, hetgeen van grote landschappelijke en cultuurhistorische waarde is;
- een vrije windvang, zodat de molens verantwoord kunnen draaien en malen;
- een onbelemmerde watergang daar waar het de poldermolens betreft;
- vanuit de molen goed zicht op aankomend (slecht) weer.

Omgevingsvisie

Tijdens de eerste bestuursvergadering in 2019 van onze stichting was er een overleg met een ambtenaar van de Gemeente Hoeksche Waard over de omgevingsvisie die de nieuwe gemeente gaat opstellen. Mensen mogen hun eigen visie geven over de bebouwing in hun dorp. Samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties werkt de Gemeente Hoeksche Waard aan één omgevingsvisie van, voor en door de Hoeksche Waard. In dit verband is het belangrijk dat ook de moleneigenaren hieraan meedoen voor wat betreft de molenbiotoop. Daarom wordt tijdens dat overleg afgesproken dat ook de Stichting Molens Hoeksche Waard hieraan gaat meedoen.

Werkgroep en haar werkwijze

Sinds eind 2019 is een bestaande werkgroep van personen die zich met de molenbiotoop in de Hoeksche Waard bezig hield onder de paraplu van de Stichting Molens Hoeksche Waard (SMHW) werkzaam. De doelstelling van de Werkgroep Molenbiotoop Hoeksche Waard is *'het behoud en zo mogelijk verbeteren van de molenbiotoop van molens in de Hoeksche Waard. Molens passen daarbij zoveel mogelijk in het dorps- en/of het polderlandschap, rekening houdend de flora en fauna'*. Deze opvatting sluit naadloos aan bij de doelstelling die SMHW over de molenbiotoop heeft.

Korenmolen De Hoop Maasdam.

De werkgroep vertegenwoordigt geen zelfstandig belang omdat zij geen rechtspersoon is. Positioneel is zij een orgaan van bijstand van SMHW en heeft daarom geen eigen achterban tot wie zij zich dient te richten. De voorzitter van de werkgroep, die bestuurslid is van SMHW, legt voorstellen van de werkgroep ter besluitvorming voor aan het bestuur van de SMHW.

Restauratie molen

In september 2019 is begonnen met een deelrestauratie van de Poldersche Molen te Maasdam. Deze restauratie is noodzakelijk omdat het scheprad van deze watermolen was vastgelopen waardoor onderdelen van de molen zijn beschadigd. Hierdoor kan de molen al geruime tijd niet meer malen. Het herstel moet deze functie weer mogelijk maken.

De kosten van deze werkzaamheden worden geraamd op circa € 170.000. De financiering is geheel rond dankzij subsidies van de provincie Zuid-Holland en de Gemeente Hoeksche Waard en toezeggingen van: het Molenfonds, de BankGiro Loterij, de Stichting Dinamofonds, Elise Mathilde Fonds, Hendrik Muller Fonds, J.E. Jurriaanse Fonds, Prins Bernhard Cultuur Fonds, Rabobank Zuid-Hollandse Eilanden en de Van der Mandele Stichting.

De reparatiewerkzaamheden worden uitgevoerd door molenbouwers van de Stichting Restauratie Werkplaats Schiedam. Verwacht wordt dat de werkzaamheden in de zomer van 2020 gereed zullen zijn.

Het spandoek met daarop vermeld de instellingen die een financiële verstrekten waardoor de restauratie van De Poldersche Molen te Maasdam kon worden uitgevoerd.

Project De Lelie en Molenprijs 2019

In 2019 zijn er plannen ontwikkeld voor de renovatie van het motorhuis van De Lelie te Puttershoek. Onder en achter de molen bevinden zich de kelder en de machine kamer van de vroegere stoommachine. Deze stoommachine dreef de molen op windstille dagen aan, maar beide ruimtes verkeren in slechte staat en moeten nodig worden opgeknapt. De kosten hiervan zijn begroot op € 108.000. In het contact dat de stichting met de Vereniging De Hollandsche Molen had is de suggestie gedaan om mee te dingen naar de Molenprijs 2019 die een bedrag van € 75.000 kan opleveren.

Linker foto: Voorzitter Jan Booden spreekt burgemeester Govert Veldhuijzen toe. Middelste foto: Wethouder Harry van Waveren en vice-voorzitter Nico Mouthaan in gesprek met de directeur van de Vereniging De Hollandsche Molen, Nicole Bakker en op de rechter foto Jesse in 't Veld (molenaar), Daniel 't Lam, jeugdlid, wethouder Harry van Waveren, burgemeester Govert Veldhuijzen en Nicole Bakker.

Onder leiding van een werkgroep, bestaande uit Jesse in 't Veld, Peter van Leeuwen, Nico Mouthaan, Ben van der Schaaf en Jan Booden, is een project voorbereid om 10.000 stemmen op De Lelie binnen te krijgen. Mede dankzij de uitstekende voorbereiding van vele vrijwilligers, de medewerking van de pers, de Gemeente Hoeksche Waard en vele anderen die zich voor dit doel inzetten, is de actie een groot succes geworden. Op 9 oktober 2019 werd de uitslag van de Molenprijs 2019 in 's-Hertogenbosch bekend gemaakt. Onze stichting was met 22 personen daarbij aanwezig. Groot was de vreugde toen bekend werd gemaakt dat met 10.762 stemmen De Lelie winnaar werd van de Molenprijs 2019 van € 75.000. Daarmee kan een begin worden gemaakt om de kelder en de machinekamer van de molen te restaureren. In een volgende fase, waarvoor de financiële middelen nog bij fondsen e.a. moeten worden aangevraagd, worden er voorzieningen getroffen om de gerestaureerde ruimte toegankelijk te maken en deze in te richten als educatieve expositieruimte. In deze ruimte worden dan de verhalen verteld over de historische stoommachine die er ooit stond, maar ook over de mensen die hier tijdens de Tweede Wereldoorlog waren ondergedoken.

Grote vreugde bij de aanwezigen toen bekend werd gemaakt dat de Molenprijs 2019 aan de Stichting Molens Hoeksche Waard ten behoeve van De Lelie te Puttershoek was toegekend.

Overige zaken

Naast de zorg voor het onderhoud en de restauratieprojecten, werd in het verslagjaar 2019 o.m. aan de volgende zaken aandacht besteed, c.q. werden de volgende activiteiten ondernomen.

Overleg met molenaars

Het periodiek overleg met de molenaars, waarmee enkele jaren geleden werd begonnen, is een zeer nuttige en bovendien noodzakelijke aangelegenheid waarbij alle praktische beheerszaken aan de orde komen. Naast het periodiek onderhoud, dat een regelmatig terugkerend gesprekspunt is, vormen ook andere aangelegenheden als veiligheid, verantwoordelijkheden, e.d. belangrijke gesprekspunten. Op iedere bestuursvergadering van de Stichting Molens Hoeksche Waard meldt het betreffende bestuurslid dat periodiek de molen bezoekt of zich de

Korenmolen Windlust Westmaas.

*Poldermolen Oostmolen
Mijnsheerenland.*

Korenmolen Simonia Piershil.

afgelopen periode op of rondom de molen (bijna) ongevallen hebben voorgedaan en zo ja, welke maatregelen er getroffen zijn om een herhaling daarvan te voorkomen.

Naast de verantwoordelijkheid van de molenaar, om op correcte wijze met veiligheidsaspecten om te gaan, neemt ook het bestuur van de Stichting Molens Hoeksche Waard op dit terrein zijn verantwoordelijkheid. Als gevolg van allerlei andere zaken waarmee het bestuur zich in het afgelopen verslagjaar heeft bezig gehouden, is de frequentie van het periodiek overleg met de molenaars beperkt geweest.

Vrijwilligersbijeenkomst

In 2018 is een andere invulling aan de jaarlijkse vrijwilligersbijeenkomst gegeven. Om de band tussen molenaars, overige vrijwilligers en bestuur te optimaliseren, gaf de voorzitter tijdens de vrijwilligersbijeenkomst in 2018 een presentatie van het werk van de Stichting Molens Hoeksche Waard. Omdat die formule goed aansloeg werd op 7 september 2019 in het Dorpshart van Mijnsheerenland een soortgelijke bijeenkomst gehouden waarvoor veel belangstelling bestond.

Bestuurlijk overleg

Op 18 april 2019 vond een informeel gesprek plaats tussen de vertegenwoordigers van de stichting en de portefeuillehouder cultureel erfgoed van de Gemeente Hoeksche Waard, de heer H. van Waveren. Hoewel er door verschillende omstandigheden verder geen formeel bestuurlijk overleg in 2019 plaatsvond, zijn de contacten tussen onze stichting en de Gemeente Hoeksche Waard uitstekend. Ingaande 2020 zal er weer een regulier bestuurlijk overleg met de portefeuillehouder plaatsvinden om hem over de stand van zaken binnen ons werkgebied te informeren.

Nationale Molendagen

Op 11 en 12 mei 2019 waren er de Nationale Molendagen 2019. De Lelie mocht op 120 bezoekers rekenen. De molen in Goidschalxoord trok 75 belangstellenden, de Oostmolen 100 bezoekers en de molens in Goudswaard en Piershil zo'n 40 bezoekers. Bij die gelegenheid bezocht de voorzitter met de portefeuillehouder, de heer H. van Waveren, enkele molens.

Tour Langs de Boer

Op Hemelvaartsdag 29 mei 2019 werd voor de zevende achtereenvolgende keer Tour Langs de Boer in de Hoeksche Waard gehouden. Negen agrarische bedrijven, acht molens en het Museum Hoeksche Waard deden aan dit Hoeksche Waardse evenement mee. Bij elke boer kon men een kijkje in de stal of de kas nemen, maar er waren ook bijzondere extra activiteiten. Bij de volgende molens waren rondleidingen, demonstraties e.d.: Windlust (Goudswaard), Simonia (Piershil), Landzicht (Zuid-Beijerland), Windlust (Westmaas), De Oostmolen (Mijnsheerenland), De Poldersche Molen (Maasdam), De Hoop (Maasdam) en De Lelie (Puttershoek). Deze zevende editie van Tour Langs de Boer Hoeksche Waard was weer een groot succes.

Molendag Hoeksche Waard

Op zaterdag 19 oktober 2019 werd voor de achtste achtereenvolgende maal de Molendag Hoeksche Waard gehouden. Op deze dag zetten onze molenaars en andere vrijwilligers de molendeuren wijd open. Tussen 10.00

*Korenmolen De Goede Hoop
Mijnsheerenland.*

*Korenmolen molencomplex
Goidschalxoord.*

*Poldermolen De Poldersche Molen
Maasdam.*

en 16.30 uur kon iedereen, jong en oud, kennismaken met het ambacht van de molenaar en de verschillende molens die de Hoeksche Waard rijk is. De Molendag Hoeksche Waard is een initiatief van alle molenaars in de Hoeksche Waard.

Programma Molenbeheer

Op 4 oktober 2019 vond er een presentatie plaats door de heer Bas van den Engel, die sinds 2018 bezig is met de ontwikkeling van een programma dat ondersteuning biedt bij o.a. de SIM-administratie, het planmatig onderhoud van de molens en de registratie van overige documenten (correspondentie, notulen, jaarverslagen e.d.). Eind 2019 zijn enkele bestuursleden begonnen met de invoering van deze stukken in dit programma dat een zeer belangrijk hulpmiddel zal worden bij o.a. de verantwoording van de 6-jaarlijkse SIM-gelden.

Vergaderlocatie

Na vele jaren in het gemeentehuis te Maasdam te hebben vergaderd, is ingaande 2019 de vergaderplaats verhuisd naar het gemeentehuis in Oud-Beijerland. Het postadres van de stichting blijft voorlopig in Maasdam.

Molenaars en vrijwilligers

Het vele werk dat verbonden is aan het operationeel houden van onze molens kan alleen maar verricht worden met medewerking van veel vrijwilligers die zich met hart en ziel, ieder op zijn eigen niveau, voor dit werk inzetten. Het bestuur van de Stichting Molens Hoeksche Waard, dat zelf ook uit vrijwilligers bestaat, realiseert zich heel goed dat onze molens alleen kunnen draaien en malen dankzij de vele uren die onze vrijwillige, gediplomeerde molenaars en andere vrijwilligers hieraan besteden.

Het beleid van de Stichting Molens Hoeksche Waard is om, indien mogelijk, uitsluitend gebruik te maken van de diensten van gediplomeerde molenaars, die via het Gilde van Vrijwillige Molenaars de bevoegdheid van erkend molenaar hebben verworven. Ook verzekeringstechnisch, met name voor de w.a.-verzekering, is dit een voorwaarde. Het Gilde van Vrijwillige Molenaars is een landelijke vereniging met als doelstelling het verzorgen van een opleiding voor mensen die in hun vrije tijd op een deskundige en verantwoorde wijze wind-, polder- en watermolens willen laten draaien.

Dankzij de vele uren die onze gediplomeerde molenaars, samen met de leerling-molenaars, rondleiders en andere vrijwilligers hieraan besteden, kunnen bijna alle molens van de Stichting Molens Hoeksche Waard en als zodanig draaivaardig zijn, wekelijks door het publiek worden bezocht. Het bestuur prijst zich gelukkig dat ook tijdens dit verslagjaar nieuwe vrijwilligers en molenaars in opleiding voor het werk op de lokale molens hebben aangemeld en dat een van de leerling-molenaars nu als gecertificeerd molenaar bij onze stichting in dienst is getreden.

A. Het molenbezit

Het molenbezit van de Stichting Molens Hoeksche Waard bestaat uit:

- *De Goede Hoop* (korenmolen), Mijnsheerenland, Molenweg 17, monumentnr. 30.150.
- *De Hoop* (korenmolen), Maasdam, Gatsedijk 4a, monumentnr. 26.541.
- *De Lelie* (korenmolen), Puttershoek, Molendijk 2, monumentnr. 32.246.
- *Molencomplex Goidschalxoort* (korenmolen), Heinenoord, Goidschalxoordsedijk 53, monumentnr. 21.359.
- *De Oostmolen* (poldermolen), Mijnsheerenland, Provincialeweg 7a, monumentnr. 30.151.
- *De Poldersche of Antonymolen* (poldermolen), Maasdam, Polderdijk 25, monumentnr. 26.545.
- *Simonia* (korenmolen), Piershil, Molendijk 39, monumentnr. 32.152.
- *'t Vliegend Hert* (korenmolen), 's-Gravendeel, Molendijk 37, monumentnr. 17.406.
- *Windlust* (korenmolen), Goudswaard, Molendijk 63, monumentnr. 17.063.
- *Windlust* (korenmolen), Westmaas, Van Koetsveldlaan 2D, monumentnr. 38.858.

B. Bezetting van de molens

De bezetting van de molens door de molenaars is per 31 december 2019 als volgt:

- De Goede Hoop te Mijnsheerenland, draaivaardig, maar niet maalvaardig, molenaar: W.A. van der Giesen en beheerder: J.J. van der Heiden.
- De Hoop te Maasdam, draai- en maalvaardig, molenaar: V.B. van Dinter, nevenmolenaars G.M. de Bruin en A. Walsemann.
- De Lelie te Puttershoek, draai- en maalvaardig, molenaar: J. in 't Veld, nevenmolenaars: P. Lodder en T.A.J. Hop, leerling-molenaars: M. de Graaf, D. 't Lam en N.J. van Veen, vrijwilliger: J. van Rotterdam.
- Molencomplex Goidschalxoort te Heinenoord, draai- en maalvaardig, molenaar: J.B. van Steensel, nevenmolenaar: G.M. de Bruin, R.H.J. van Hartskamp, leerling-molenaar, G. Knol, vrijwilliger.
- De Oostmolen te Mijnsheerenland, draai- en maalvaardig, molenaar: J. Bruins, nevenmolenaars: F. de Rooij, J. Engelen en P. Bervoets.
- De Poldersche of Antonymolen, draaivaardig, molenaar: R. Viergever, nevenmolenaars: W.C.G. Beerden en T.A.J. Hop, vrijwilliger M. van Werkhoven.
- Simonia te Piershil, maalvaardig, molenaar: K. Strijker.
- 't Vliegend Hert te 's-Gravendeel, draaivaardig, molenaar: F.P.F. van Hoogstraten, leerling-molenaar N.D. 't Lam.
- Windlust te Goudswaard, draai- en maalvaardig, molenaar: J. Engelen..
- Windlust te Westmaas, draai- en maalvaardig, molenaar: A.A.J. Mulder, nevenmolenaars: G.M. de Bruin en W.A. van der Giesen, molenaar in opleiding: D. Groenenboom, B. van der Hee, vrijwilligers: H.D. Kalse en F. de Nooij.

C. Draaiuren en bezoekers

De Stichting Molens Hoeksche Waard streeft er naar de maalvaardige molens op vaste tijden voor belangstellenden open te stellen. Op afspraak kunnen de molens door groepen ook op andere tijdstippen worden bezocht. Alle molens beschikken inmiddels over een telapparaat dat het aantal omwentelingen meet. Dat geeft ook aan hoe vaak met een molen wordt gedraaid. Het hierna volgende overzicht geeft de openingstijden van de molens aan, het aantal omwentelingen en het aantal bezoekers over 2019.

Molen en plaats	Openingstijden/Inbedrijfstelling	Omwentelingen	Bezoekers
De Goede Hoop Mijnsheerenland	Elke zaterdag van 09.00 – 17.00 uur en voorts op afspraak met de molenaar	12.718	250
De Hoop Maasdam	Elke zaterdag van 09.00 – 17.00 uur en voorts op afspraak met de molenaar	28.839	160
De Lelie Puttershoek	Elke zaterdag van 10.00 – 17.00 uur veelal op woensdag en zondag en voorts op afspraak met de molenaar	401.085	1.825

<i>Molen en plaats</i>	<i>Openingstijden/Inbedrijfstelling</i>	<i>Omwentelingen</i>	<i>Bezoekers</i>
Molencomplex Goidschalxoord Heinenoord	Vrijwel iedere zaterdag van 10.00 – 16.00 uur en op afspraak met de molenaar.	61.490	338
De Oostmolen Mijnsheerenland	Elke woensdag en zaterdag van 10.00 – 16.00 uur en voorts op afspraak met de molenaars.	235.500	450
De Poldersche Molen, Maasdam	Elke zaterdag van 10.00 – 16.00 uur en voorts op afspraak met de molenaar	178.925	300
Simonia Piershil	Vrijwel iedere zaterdag van 10.00 – 16.00 uur en op afspraak met de molenaar	101.296	100
't Vliegend Hert 's-Gravendeel	Elke zaterdag van 10.00 – 15.00 uur en voorts op afspraak met de molenaar	40.984	184
Windlust Goudswaard	Elke zaterdag van 10.00 – 15.00 uur en voorts op afspraak met de molenaar	65.154	87
Windlust Westmaas	Elke zaterdag van 10.00 – 15.00 uur en voorts op afspraak met de molenaar.	<u>121.503</u>	<u>825</u>
Totaal		1.210.608 =====	4.519 =====

Financieel overzicht 2019

Over de financiële situatie 2019 van de Stichting Molens Hoeksche Waard kan men vanaf mei 2020 informatie verkrijgen via de website www.molenshw.nl.

Bestuur

In de bestaande vacature eind 2018 door het vertrek van de heer Bram Kamp, kon eind 2019 worden voorzien door de benoeming van de heer Gee Rooimans, die wij in onze kring van harte welkom heten.

Het bestuur van de Stichting Molens Hoeksche Waard kwam het afgelopen verslagjaar zes maal in vergadering bijeen, namelijk op 1 februari, 29 maart, 17 mei, 2 augustus, 4 oktober en 29 november 2019. De bijeenkomsten werden gehouden in één van de vergaderzaaltjes van het gemeentehuis te Oud-Beijerland.

Naast de reguliere bestuursvergaderingen zijn er nog verschillende tussentijdse besprekingen gehouden met vertegenwoordigers van rijk, provincie, gemeente, vertegenwoordigers van monumentenorganisaties, e.a. waaraan door enkele bestuursleden werd deelgenomen.

Per 31 december 2019 is de samenstelling van het bestuur als volgt:

- J.C. Booden, voorzitter
- R.M. Belder, secretaris
- J. van den Berg, bestuurslid onderhoud
- J.O. 't Hooft, bestuurslid bouwzaken
- A. Kooman, penningmeester
- C.A. Mouthaan, vice-voorzitter
- G.J. Rooimans, bestuurslid biotoopzaken

Bijlage 1:

Overzicht vrijwilligers per 31 december 2019

W.C.G. Beerden, nevenmolenaar
R.M. Belder, secretaris Stichting Molens HW
J. van den Berg, bestuurslid Stichting Molens HW
P. Bervoets, nevenmolenaar
T. A. Blaak, nevenmolenaar
J.C. Booden, voorzitter Stichting Molens HW
G.M. de Bruin, nevenmolenaar
W. van Bruggen, nevenmolenaar
G.M. de Bruin, nevenmolenaar
J. Bruins, molenaar
V.B. van Dinter, molenaar
J. Engelen, molenaar
W.A. van der Giesen, molenaar
M. de Graaf, leerling-molenaar
C. van der Graaf, nevenmolenaar
D. Groenenboom, vrijwilliger
R.H.J. van Hartskamp, leerling-molenaar
J. J. van der Heiden, beheerder
T.A.J. Hop, nevenmolenaar
J.O. 't Hooft, bestuurslid Stichting Molens HW
F.P.F. van Hoogstraten, molenaar
A. Jonas, ICT- beheer
H.D. Kalse, rondleider
F. van Kleef, vrijwilliger
G.L. Knol, nevenmolenaar
A. Kooman, penningmeester Stichting Molens HW
N.D. 't Lam, leerling-molenaar
P. van Leeuwen, vrijwilliger
P. Lodder, nevenmolenaar
C.A. Mouthaan, vice-voorzitter Stichting Molens HW
A.A.J. Mulder, molenaar
F. de Nooij, vrijwilliger
T. de Nooij, medewerker veiligheid en brandpreventie
G.J. Rooimans, bestuurslid Stichting Molens HW
F. de Rooij, molenaar
J. van Rotterdam, vrijwilliger
B. van der Schaaf, communicatieadviseur
J.B. van Steensel, molenaar
K. Strijker, molenaar
N.J. van Veen, leerling-molenaar
J. in 't Veld, molenaar
R. Viergever, molenaar
A. Walsemann, nevenmolenaar
M. van Werkhoven, vrijwilliger
J. Wybenga, vrijwilliger

Bijlage 2:

De molens van de Stichting Molens HW en hun bijzonderheden

Hierna volgt nadere informatie over de tien molens die in eigendom en in beheer zijn van de Stichting Molens Hoeksche Waard.

Korenmolen Windlust te Goudswaard

Geschiedenis

Bij de bouw van de molen is gebruik gemaakt van de onderdelen van een vroegere standerdmolen; er zijn nog balken te zien van de kast van de standerdmolen, compleet met teer. Ook is nog één van de teerlingen te zien: aan de zuidkant van de molen, net boven het maaiveld. Of de huidige stenen molen uit 1694 dateert, wordt betwijfeld, want in dat geval zou Windlust Goudswaard één van de oudste nog bestaande stenen molens moeten zijn en daarvoor lijkt de molen toch wat jong.

In 1945 stopte de toenmalige eigenaar C. Roels met het malen van graan. Roels was een vooruitstrevend man, die altijd zeer goed voor zijn molen zorgde. Hij handelde ook in graan op de Rotterdamse beurs. Naar verluidt werd er vroeger in de molen ook gepeld. In de schuur van het molenaarshuis stond een dubbele maalstoel. Ook was daar de stal van het paard. Alle maalgoed en meel was opgetast in zakken van tenminste 50 kg. Volgens Roels moest alles zo staan dat het hondje ertussen door kan lopen om de muizen te vangen. Er werd in die dagen een productie van 10 ton per week gedraaid.

Tijdens de watersnoodramp van februari 1953 diende de molen als schuilplaats, want er zaten tientallen mensen in de molen.

In 1960 werd de inmiddels vervallen molen eigendom van de gemeente Goudswaard die hem in 1962/1963 liet restaureren. Tijdens die restauratie voltrok zich een ramp: een flink deel van de stenen romp stortte tijdens het

werk in en daarbij werd de molenmaker onder vallend puin bedolven. De molenmaker herstelde van zijn verwondingen.

In 1978 volgde een herstelbeurt, waarbij onder meer een roede werd vervangen. Van 1992 tot 1994 heeft Robert Jan Prins enige tijd beroepsmatig gemalen.

Door de minder goede staat van de roeden kreeg de molen in november 2015 een draaiverbod. Op 12 juni 2017 zijn de roeden gestreken en werd alles grondig nagezien. Op 20 december 2017 werd de herstelde Potroede opnieuw gestoken en kreeg de molen een nieuwe ingelaste binnenroede.

Op 20 september 2018 werd de molen in eigendom overgedragen aan de Stichting Molens Binnenmaas die in november 2018 hernoemd is in Stichting Molens Hoeksche Waard.

Technische informatie

Vlucht	: 22,50 meter
Wiekstelsel	: Oud-Hollands
Binnenroede	: 22,45 m., staal, geklonken, fabr. Gebr. Pot Kinderdijk, nr. 2156 uit 1910
Buitenroede	: 22,50 m., staal, gelast, fabr. Derckx, nr. 256 uit 1978
As	: gietijzer, fabr. De Prins van Oranje, Den Haag, nr. 1132, uit 1877, lengte, 4,9 m.
Vang	: Vlaamse vang, wipstok, kneppel, pal
Bovenwiel of aswiel	: 56 kammen, steek 13 cm
Overige molen- of aandrijfwielen	: Bovenschijfloop: 25 staven Spoorwiel: 66 kammen
Overbrengingsverhoudingen	: 1 : 6,16
Kruiwerk	: 54 houten rollen, kruirad
Biotoop	: Matig
Rijksmonumentennummer	: 17063
Specificaties	: 2 koppels 16er kunststenen, luiwerk: sleepluiwerk
Steenschijfloop	: 24 staven

Algemene informatie

Ten Bruggencatenummer	: 03606
Naam	: Windlust
Plaats	: Goudswaard
Adres	: Molendijk 63
Gemeente	: Hoeksche Waard
Provincie	: Zuid-Holland
Molencategorie	: Windmolen
Type	: Grondzeiler
Maalvaardig	: Maalvaardig
Bouwjaar	: 1694
Eigenaar	: Stichting Molens Hoeksche Waard
Molenaar	: J. Engelen
Nevenmolenaar (s)	: geen
Sleutelhouder	: C.J. Stolk
Openingstijden	: op zaterdag, op afspraak als de molenaar aanwezig is

Korenmolen 't Vliegend Hert te 's-Gravendeel

Geschiedenis

De hoogste korenstellingmolen in de Hoeksche Waard is gelegen aan de Molendijk 37 aan de noordwestzijde van het dorp, dat in 1593 als nieuw ambacht werd ingedijkt. Haar voorganger was een houten wipkorenmolen die op vrijwel dezelfde plaats stond op de toenmalige Bonaventuurse Zeedijk. Deze schermde de nieuwe polder Nieuw Bonaventura af van de Dordtse Kil. De onbewoonde wipmolen werd rond 1800 naar molenaarsfamilie De Leeuw vernoemd. In 1837 kocht Willem Vliegenthart, zoon van een Zwijndrechtse korenmolenaar, voor 8.300 gulden de wipmolen.

In 1841 brandde deze af en in 1855 nogmaals. De vervanger, een ronde stenen stellingmolen, brandde in 1857 eveneens af. De huidige korenstellingmolen dateert van 1862/63 en heeft een 22 m hoog muurwerk. De naam 't Vliegend Hert is ontleend aan eigenaar Vliegenthart, die in 1863 de firma Vliegenthart & Co. oprichtte. De andere molenhelft werd voor een kwart eigendom van zijn schoonzoon en de Dordtse bakker Moonen. Ruim een jaar later ging de met een onrendabele kolen gestookte stoomketel uitgeruste molen bij publieke verkoping voor 14.000 gulden, inclusief het molenaarshuis, de tuin, schuur en het erf, over aan vijf personen.

In 1889 kwam de molen geheel in het bezit van de familie Dam. Van 1905 tot 1938 was Christiaan Comelis Dam molenaar en daarna tot 1963 zijn zoon Gerrit Pieter. Al sinds 1930 wordt er elektrisch gemalen onderin de molen. Om het maalrendement te verhogen, werden in 1934 Dekker stroomlijnwieken op de molen aangebracht.

Helaas kon deze wiekverbetering niet wedijveren met de elektromotor.

In 1951 werd de windkorenmolen daardoor buiten gebruik gesteld. Cornelis van Heesen huurde vanaf 1956 de molen met elf nieuw aangebouwde graansilo's, waarvan hij in 1963 eigenaar werd. Om de stenen molenromp tegen regeninval te beschermen, zijn op de zuidwest kant lange tijd grote geëmailleerde reclameborden aangebracht.

In 1970/1971 werd de molen geheel ingericht voor mechanische bemaling met een mengketel, 100 ton extra siloruimte en een bunkerschaal. De helft van de molenruimte tot aan de luizolder wordt nu ingenomen door het silocomplex van graan- en diervoederhandel C. van Heesen. Jaarlijks wordt circa 1.500 ton graan gemalen voor diervoeders met een 40 PK elektromotor onderin de molen. Het oorspronkelijke molenhuis werd in 1969 afgebroken en vervangen door een bungalow.

Bij een uitvoerige restauratie van de molen eind jaren 1960 werden de staart, de lange spruit en de stelling grotendeels vernieuwd, evenals het koppel 16er kunstmaalstenen. Ook de Dekker-wieken zijn toen weer teruggebracht naar het Oud-Hollandse tuig.

Bij de restauratie in 1991/92 werden de Pot-roeden uit 1904 en 1924 vervangen door twee nieuwe roeden met een vlucht van 22,70 m. Ook werden veel onderdelen, waaronder de beide spruiten, staartbalk, lange en korte schoren, kapbedekking en een groot deel van het metselwerk, vernieuwd. Het doorgezakte schuifkruiwerk met tien bevestigde gietijzeren neuten met flenzen, die over een stalen ring op de muurplaat glijden, is helaas onbruikbaar.

De molen verkeerde jaren lang in minder goede staat van onderhoud en was bij gunstige winden nog wel eens draaiende te zien. Na overdacht van de molen aan een woningstichting, werden achter de schermen stappen ondernomen om de molen weer draai- en maalvaardig te maken. In het najaar van 2010 kon hiermee een aanvang worden gemaakt en werd eind 2011 afgerond.

Sinds 31 maart 2014 is de molen, die eigendom was van HW Wonen, eigendom van de Stichting Molens Binnenmaas. Gedurende de daarop volgende maanden zijn er nog wat onderhouds- en renovatiewerkzaamheden aan de molen uitgevoerd. Tijdens de feestweek van 's-Gravendeel, werd de molen op woensdagmiddag 27 augustus 2014 op feestelijke wijze in gebruik genomen.

Technische informatie

Vlucht	: 22,65 meter
Wiekstelsysteem	: Oud-Hollands
Binnenroede	: 22,50 m., ijzer, gelast, fabr. Derckx, nr. 704 uit 1991
Buitenroede	: 22,65 m., ijzer, gelast, fabr. Derckx, nr. 703 uit 1991
As	: gietijzer, fabrikaat, nummer en jaartal onbekend, lengte 4,10 m.
Vang	: Vlaamse vang, wipstok
Bovenwiel of aswiel	: 63 kammen, steek 11 cm
Overige molen- of aandrijfwielen	: Bovenschijfloop: 31 staven Spoorwiel: 99 kammen, steek 9,0 cm.
Steeschijfloop	: 29 staven
Belt- of stellinghoogte	: 7.20 meter
Kruiwerk	: Engels kruiwerk, kruihaspel met 12 spaken
Biotoop	: Redelijk tot goed
Rijksmonumentnummer	: 17406
Specificaties	
Bovenschijfkop	: 31 staven Spoorwiel, 99 kammen, steek 9,0 cm.
Steeschijfloop	: 29 staven

Algemene informatie

Ten Bruggencatenummer (TBC nr.)	: 90
Naam	: 't Vliegend Hert
Plaats	: 's-Gravendeel
Adres	: Molendijk 37
Gemeente	: Hoeksche Waard
Provincie	: Zuid-Holland
Molencategorie	: Windmolen
Type	: Stellingmolen
Maalvaardig	: Draaivaardig
Bouwjaar	: 1858
Eigenaar	: Stichting Molens Hoeksche Waard
Molenaar	: F.P.F. van Hoogstraten, Tel.06-54713865
Nevenmolenaar(s)	: geen
Sleutelhouder	: C. van Heesen en P. Soetekouw
Openingstijden	: op zaterdag, op afspraak als de molenaar aanwezig is.

Korenmolen molencomplex te Heinenoord (Goidschalxoort)

Geschiedenis

De geschiedenis van de molen van Goidschalxoort begint al voor 1718. In de molen zijn namelijk onderdelen verwerkt van zijn voorganger: een wipmolen, die echter op een andere plaats gestaan heeft. De molen werd vanaf 1818 decennia lang bemalen door diverse generaties van de familie Kluit die de molen zo goed onderhielden dat deze tot de mooiste in de omgeving behoorde. Hiertoe kwam regelmatig de molenmaker langs die kost en inwoning bij de familie had en aan de molen werkte tot deze weer geheel in topconditie was. De korenmolen van Goidschalxoort maalde voornamelijk meel voor de bevolking van Heinenoord en Goidschalxoort.

Aan het eind van de 19e eeuw werd de molen uitgebreid met een stoommachine. Via een ondergrondse tunnel naar de molen werd een overbrenging gemaakt zodat op windstille dagen de maalstenen van de molen door deze stoommachine aangedreven konden worden. Hiervoor werd de graanschuur achter de molen omgebouwd tot motorhuis. Tevens werd aan het begin van de 20e eeuw in de molen een stofafzuiginstallatie aangebracht die het meelstof, dat bij het malen vrijkomt, opzuigt en opvangt zodat dit niet verloren gaat.

In 1924 werd de molen overgenomen door de familie Weeda die tot ca. 1953 met de molen maalde. In dat jaar werd de molen stilgezet, na ruim 200 jaar in bedrijf te zijn geweest. Vanaf dat moment nam het verval snel toe.

In 2003 werd de Stichting Molencomplex Goidschalxoort opgericht. Dankzij de inspanning van deze stichting, vrijwilligers en de BankGiro Loterij werd de restauratie in 2008 definitief opgepakt en kon de molen op 8 mei 2010 feestelijk worden geopend.

De molen is weer geheel maalvaardig gerestaureerd waarbij niet alleen de drie maalkoppels zijn gerestaureerd maar ook de eerder genoemde stofafzuiginstallatie. Tevens is de hulpaandrijving vanuit het motorhuis in ere hersteld. In het motorhuis bevindt zich echter geen stoommachine meer, maar een waardige vervanger: een 34 pk Ruston & Hornsby 1 cilinder dieselmotor uit 1931. Deze drijft via de ondergrondse riemoverbrenging het binnenwerk van de molen aan.

In juli 2011 werd het molencomplex overgedragen aan de Stichting Molens Binnenmaas. Omdat ook deze molen met de problematiek van de deelbare roeden werd geconfronteerd, is de molen sinds begin 2017 stil gezet. Sinds mei 2018 is de molen weer in gebruik.

Technische informatie

Type	: ronde stenen grondzeiler
Functie	: korenmolen
Inrichting	: 3 koppels maalstenen met reguleur, sleepluiwerk, meelstof-afzuiginstallatie
Overige werktuigen	: 34 pk Ruston & Hornsby 1 cilinder dieselmotor, bouwjaar 1931, t.b.v. aandrijving binnenwerk molen
Vlucht	: 21,90 m
Wiekstelsel	: Oud-Hollands
Binnenroede	: 21,90 m., ijzer gelast, deelbaar, fabr. Vaags te Aalten, nummer 207, bouwjaar 2009
Buitenroede	: 21,90 m., ijzer gelast, deelbaar, fabr. Vaags te Aalten, nummer 206, bouwjaar 2009
As	: gietijzer, fabr. F.J. Penn & Comp. te Dordrecht, nummer 295, Bouwjaar 1864, lengte 4,70 meter.
Vang	: losse Vlaamse blok vang met 4 stukken, wipstok, pal en Kneppel
Bovenwiel of aswiel	: 70 kammen
Overige molen- of aandrijfwielen	: bovenschijfloop: 34 staven, spoorwiel : 72 kammen,
Steenrondsels	: 27 en 28 staven
Overbrengingsverhoudingen	: 1 : 5,29 en 1 : 5,49
Kruiswerk	: houten rollen kruiswerk met 41 rollen, kruihaspel
Biotoop	: goed

Rijksmonumentnummer	: 21359
GPS	: RD-coördinaten X = 90,498 Y = 426,958 GPS-coördinaten 51°49,65'N 4°27,09'E
Specificaties	: maalstenen: 1 koppel 17-er Engelse stenen, 1 koppel 16-er flintstenen, 1 koppel 16-er kunststenen
Luiwerk	: sleepluiwerk

Algemene informatie

Ten Bruggencatenummer (TBC nr.)	: 03610
Naam	: naamloos (Gevelsteen: Goidschalxoort 1718)
Plaats	: Goidschalxoord/Heinenoord
Adres	: Goidschalxoordsedijk 55, 3274 BG Heinenoord
Gemeente	: Hoeksche Waard
Provincie	: Zuid-Holland
Molencategorie	: windmolen
Type	: ronde stenen grondzeiler
Functie	: korenmolen
Maalvaardig	: maalt op vrijwillige basis
Bouwjaar	: 1718
Eigenaar	: Stichting Molens Hoeksche Waard
Molenaar	: J.B. van Steensel, 06 – 27305553
Nevenmolenaar	: G.M. de Bruin 06 – 54616852
Openingstijden	: zaterdag van ca. 10.00 – 16.00 uur, als de molen in bedrijf is en op afspraak.

Korenmolen De Hoop te Maasdam

Geschiedenis

Sint Anthoniepolder en Maasdam waren van oorsprong niet in het bezit van een korenmolen.

De inwoners van Sint Anthoniepolder moesten met een bootje naar Mijnsheerenland om daar hun graan te laten malen, de inwoners van Maasdam moesten hun graan laten malen op de korenmolen van het nabijgelegen Puttershoek. In 1822 werd door de beurtschipper Jan Tielemanszoon Visser, die aan de Polderdijk in Sint Anthoniepolder woonde, met geld uit een erfenis een geheel nieuwe molen gebouwd. Uit bouwtechnisch onderzoek is gebleken dat de molen, wegens windbelemmering ten gevolge van het toenemen van dijkbebouwing, verhoogd is van achtkantige grondzeiler korenmolen tot de huidige achtkantige stellingkorenmolen. Waarschijnlijk heeft deze ingreep rond 1870 plaatsgevonden. Na de verhoging werd de molen uitgerust met in totaal 3 koppel stenen, wat voor zo'n kleine molen heel behoorlijk was.

Gedurende de Eerste Wereldoorlog was de molen ook nog uitgerust met een door wind aangedreven lintzaagmachine voor het zagen van kachelhout. Zoals bij zoveel korenmolens, deed in de jaren dertig van de vorige eeuw de elektrisch gedreven mengketel zijn intrede om mengvoeders te kunnen produceren en op deze manier nog concurrerend te kunnen werken ten opzichte van de inmiddels sterk vertegenwoordigende motormaalterijen.

Na de Tweede Wereldoorlog was er door de toenemende schaalvergroting van de graan verwerkende industrie (in 1945 waren er in de Hoeksche Waard nog zo'n 25 graan verwerkende bedrijven actief, waaronder 11 molens; momenteel zijn er nog twee van deze bedrijven, waarvan één molen op parttimebasis), weinig emplooi meer voor de molen, waardoor deze omstreeks 1950 tot stilstand kwam. Hierna ging het snel bergafwaarts met de molen. De mengketel verdween en de molen raakte in verval. In de jaren zestig van de vorige eeuw werd door de laatste particuliere eigenaar voor de molen een sloopvergunning aangevraagd die echter geweigerd werd. Hierop werd in 1966 de molen voor de symbolische prijs van één gulden aangekocht door de toenmalige gemeente Maasdam en is sinds 1992 in eigendom en beheer van de Stichting Molens Binnenmaas.

In 1969-1970 werd de molen uitwendig gerestaureerd en sindsdien wordt deze goed onderhouden. Sinds 1983 werd ook het binnenwerk van de molen stapsgewijs gerestaureerd en weer compleet gemaakt. Op de molen wordt nu regelmatig op niet-commerciële basis gemalen en wordt les gegeven in het eeuwenoude molenaarsambacht. Door technische gebreken, die het gevolg zijn van achterstallig onderhoud, moest uit oogpunt van veiligheid voor het monument zowel als van de omgeving, in het voorjaar van 2010 gestopt worden met het draaien en malen met de molen. Er werd een restauratieplan opgesteld en toen begin juni 2015 de financiering om tot algehele restauratie te komen, rond was, werd op 24 augustus 2015 met de restauratie begonnen. De molen is op 3 juni 2016 weer in gebruik genomen. Maar omdat ook deze molen is geconfronteerd met het probleem van de deelbare roeden is deze molen begin 2017 stil gezet. Sinds mei 2018 is de molen weer in gebruik.

Technische informatie

Type	: 8-kante stellingmolen
Functie	: korenmolen
Inrichting	: 2 koppel maalstenen en mengketel
Vlucht	: 21,10 m
Wiekstelsel	: Oud-Hollands
Binnenroede	: 21,10 m., staal gelast, fabr. Bremer te Adorp, nummer 166, bouwjaar 1969
Buitenroede	: 21,10 m., staal gelast, fabr. Bremer te Adorp, nummer 167, bouwjaar 1969
As	: gietijzer, fabr. F.J. Penn & Comp. te Dordrecht, nummer 40, bouwjaar 1852, lengte 4,00 meter. Dit is een tweedehands exemplaar afkomstig van de in 1881 gesloopte Kleine Molen, een voormalige wipwatermolen van de nabijgelegen polder het Oudeland van Strijen
Vang	: losse Vlaamse blokvang uit 4 stukken, wipstok
Bovenwiel of aswiel	: 63 kammen, steek 11 cm
Overige molen- of aandrijfwielen	: Bovenschijfloop: 31 staven, Spoorwiel : 65 kammen, steek 9 cm, Steenrondsels: 25 en 23 staven
Overbrengingsverhoudingen	: 1 : 5,28 en 1 : 5,74
Belt- of stellinghoogte	: 4,20 m.
Overige werktuigen	: Windaangedreven: zeskantbuil, hangend aan stellingzolder. Op de begane grond een antieke petroleummotor (bouwjaar 1924) die een boerenmaalstoel met maalsteentjes van 0,8 diameter en een haverpletter aandrijft
Kruierwerk	: 32 houten rollen, kruihaspel
Biotoop	: matig
Rijksmonumentennummer	: 26541
GPS	: RD-coördinaten X = 97,448 Y = 421,810 GPS-coördinaten 51°46,92'N 4°33,19'E
Specificaties	: 2 koppels 16-er kunstmaalstenen, elk met reguleur mengketel: houten ketel met windaandrijving luiwerk: sleepluiwerk

Algemene informatie

Ten Bruggencatenummer (TBC nr.)	: 01980
Naam	: De Hoop
Plaats	: Maasdam
Adres	: Gatsedijk 4a, 3299 LB Maasdam
Gemeente	: Hoeksche Waard
Provincie	: Zuid-Holland
Molencategorie	: windmolen
Type	: 8-kante stellingmolen
Functie	: korenmolen
Inrichting	: 2 koppel maalstenen en mengketel
Maalvaardig	: Draai- en maalvaardig
Bouwjaar	: 1822
Eigenaar	: Stichting Molens Hoeksche Waard
Molenaar	: V.B. van Dinter, tel. 06 – 51801412
Nevenmolenaars	: G.M. de Bruin en A. Walsemann
Openingstijden	: Iedere zaterdag van 09.00 – 17.00 uur en voorts op afspraak met de molenaar.

De Poldersche of Antonymolen te Maasdam

Geschiedenis

Ten westen van Maasdam aan de Polderdijk staat een poldermolen die genoemd is naar de waarschijnlijk eerste en langst met windkracht bemalen polder in de Hoeksche Waard, de Sint Anthonypolder. Reeds in 1514 stond er een molen in dit gebied ten zuiden en ten noorden van de Binnenmaas, dat als eerste bedijkt werd. In de oudste Sint Anthonypolder gebeurde dat zelfs al voor de St. Elizabethsvloed van 1421 in opdracht van vrouwe Aleid van Putten en Strijen.

Na deze vloed, waarbij complete dorpen werden weggevaagd, resteerde in het westen van de Groote of Zuid-Hollandse Waard alleen deze polder. De oostelijke dijk – de Gatsedijk/Keizersdijk – is door Karel de Grote aangelegd als heerweg. Deze liep door het huidige Hollands Diep naar West-Brabant. In Zevenbergen is het afgesneden deel van de Keizersdijk weer terug te vinden.

In de loop der tijd groeide het westelijke (Oude en Nieuwe Korendijk) en oostelijke (Strijensas) deel door diverse (her)bedijkingen weer aan elkaar vast. In de Sint Anthonypolder stond al voor 1637 een molen die in dat jaar werd vervangen door een wipwatermolen. Deze werd in 1749 wegens bouwvalligheid vervangen door de huidige ronde stenen molen, de Sint Anthonymolen. Het betreffende bestek uit 1637 is nog aanwezig, evenals het bestek van de nieuwbouw in 1749. Meester timmerman Pieter Smit uit Mijnsheerenland, die voor de oplevering van de nieuwe molen overleed, bouwde samen met metselaar Leendert van Besey de Poldersche molen voor een som van 10.155 gulden.

De donkergroene baard met rode versiering draagt in wit het opschrift 1842. In dat jaar werden omvangrijke herstelwerkzaamheden uitgevoerd. De eikenhouten schaliën op de kap werden toen vervangen door een rietdek. Tevens maakte de houten bovenas plaats voor een gietijzeren exemplaar.

Het overtollige polderwater werd met behulp van het ijzeren binnenscheprad met een hoogte van 6,20 m. en een breedte van 0,55 m. tot 1,75 m. hoogte opgevoerd via een voorboezem naar de Binnenbedijkte Maas. De molenaar, die in dienst was van het polderbestuur, woonde oorspronkelijk in de molen. In 1935 werd bij de molen een elektrisch hulpgemaal geplaatst. Tot omstreeks 1956 werd met de molen de circa 370 ha. grote Sint Anthonypolder bemalen door verschillende molenaarsgeslachten zoals Weeda, Tol, Ottevanger en als laatste de familie Verrijp.

De gemeente Maasdam kocht in 1972 de molen en deed deze in 1984 na de herindeling over aan de gemeente Binnenmaas. Deze droeg de poldermolen in 1992 over aan de Stichting Molens Binnenmaas. Bij de restauratie in 1976/1977 werd het scheprad verdiept geplaatst om als aanpassing op het nieuwe, verlaagde polderpeil in geval van nood toch te kunnen malen. De zwart geteerde molen is ingericht voor kleine exposities over verschillende onderwerpen uit de omgeving. De molen is in 2007/2008 gerestaureerd, terwijl in 2019 begonnen is met een deelrestauratie.

Technische informatie

Type	: ronde stenen grondzeiler
Functie	: poldermolen
Inrichting	: scheprad
Vlucht	: 28,60 m.
Wieksysteem	: Oud-Hollands
Binnenroede	: 28,60 m., ijzer, fabr. Vaags, nummer 174, bouwjaar 2008
Buitenroede	: 28,60 m., ijzer, fabr. Vaags, nummer 175, bouwjaar 2008
As	: gietijzer, fabr. N.S.B.M. Feijenoord te Rotterdam, nummer onbekend, bouwjaar 1842, lengte 4,17 m.
Vang	: gedeeltelijke vaste en gedeeltelijke Vlaamse blokvang, met wipstok
Bovenwiel of aswiel	: 73 kammen, steek 12,5 cm
Overige molen- of aandrijfwielen	: bovenschijfloop: 38 staven, onderschijfloop: 25 staven, onderwiel: 100 kammen, steek 15 cm
Overbrengingsverhoudingen	: 1 : 2,08
Kruiwerk	: 51 houten rollen, kruiwerk
Biotoop	: redelijk
Rijksmonumentnummer	: 26545
GPS	: RD-coördinaten X = 96,696 Y = 422,422

Specificaties	GPS-coördinaten	51°47,24'N	4°32,53'E
	: ijzeren scheprad in de molen, diameter 6,20 m., breedte 0,55 m. opvoerhoogte: 1,15 m, gietijzeren wateras en sintelstuk		

Algemene informatie

Ten Bruggcatenummer (TBC-nr.)	: 01981
Naam	: Poldersche Molen
Plaats	: Maasdam
Adres	: Polderdijk 25, 3299 LL Maasdam
Gemeente	: Hoeksche Waard
Provincie	: Zuid-Holland
Molencategorie	: Windmolen
Type	: ronde stenen grondzeiler
Functie	: poldermolen
Inrichting	: scheprad
Maalvaardig	: maalt op vrijwillige basis, voor het laatst gerestaureerd in 2008 en verkeert in uitstekende staat
Bouwjaar	: 1749
Eigenaar	: Stichting Molens Hoeksche Waard
Molenaar	: R. Viergever, 06 – 45738427
Nevenmolenaars	: W.C.G. Beerden, W. van Bruggen en C. van der Graaf
Openingstijden	: op zaterdag, op afspraak en altijd als de molenaar aanwezig is

Korenmolen De Goede Hoop te Mijnsheerenland

Geschiedenis

Reeds in 1455 bezat Mijnsheerenland een standaardmolen, staande aan de Blaaksedijk recht tegenover de Vrouwehuisjesweg. Op 27 juli 1649 sloot de toenmalige ambachtsheer, de heer Van Raesfelt, met Teunis Simonsz (Slooter), die molenaar was, een contract voor de bouw van een nieuwe korenmolen. De molenaar kreeg hierbij een perceel grond in erfpacht. Dat betrof een wipkorenmolen waarschijnlijk met een met riet gedekte kap en ondertoren. Omstreeks 1740, dus nog geen honderd jaar later, wordt de molen door Gijsberts Batenburg vervangen door de nu nog aanwezige stenen molen. Het huidige spoorwiel is waarschijnlijk nog uit de vroegere wipmolen afkomstig.

In 1753 verzochten Gijsbert Batenburg, korenmolenaar van Mijsheerenland, Arij Rijshouwer, korenmolenaar van Goidschalxoord, Cornelis de Bruijn, korenmolenaar van Puttershoek en Jacobus de Leeuw, korenmolenaar van 's-Gravendeel, aan de Staten van Holland en West-Friesland toestemming tot verhoging van het maalloon. Dat verzoek werd voor advies in handen gesteld van Schout en gerecht van Mijsheerenland en Moerkerken. Deze waren tegen de verhoging, hetgeen niet zo verwonderlijk was.

Als inwoners van Mijnsheerenland zouden zij dat verhoogde maalloon moeten betalen. Vervolgens bleek ook dat op de molen van Mijnsheerenland gemalen werd voor de inwoners van Westmaas, Heinenoord en St. Anthoniepolder. Schout en gerecht van Mijnshee-

renland en Moerkerken waren van mening dat de molenaar van voldoende inkomsten verzekerd was, rekening houdend met de rijke aankleding van zijn gezin (zijn kinderen droegen kleding die van goud en zilver was voorzien) en de kosten van de bouw van de huidige molen.

De laatste molenaar was de heer P. Oosthoek, die de molen in 1958 aan de gemeente Mijnsheerenland heeft overgedaan, die kort daarna de molen liet restaureren. In 1984 is de molen overgegaan naar de gemeente Binnenmaas, die in 1992 de molen in eigendom en beheer overdroeg aan de Stichting Molens Binnenmaas. De molen heeft op dit moment zo'n slechte biotoop dat er niet gedraaid kan worden. Met de omwonenden en de betreffende overheden is overleg om te komen tot een verbetering van de biotoop en bereikbaarheid van de molen. In januari 2011 zijn de roeden van de molen verwijderd. Intussen wordt de molen, vooruitlopend op een eventuele toekomstige restauratie, zo goed mogelijk geconserveerd binnen de door de overheid daarvoor beschikbaar gestelde financiën. Begin februari 2017 is een begin gemaakt op de molen weer draaivaardig te krijgen. In

november 2017 werd de molen van nieuwe roeden voorzien waarna het hekwerk werd aangebracht. Verder zijn er in 2018 nog een aantal andere herstelwerkzaamheden verricht, waarna de molen op 16 oktober 2018 weer in gebruik werd genomen.

Technische informatie

Type	: ronde stenen grondzeiler
Functie	: korenmolen
Inrichting	: 1 koppel maalstenen
Vlucht	: 22,80 m
Wiekstelsysteem	: Oud-Hollands
Binnenroede	: 22,80 m, nummer 1393, bouwjaar 1893
Buitenroede	: 22,80 m, nummer 1444, bouwjaar 1885
As	: staal, fabr. Firma Enthoven & Co, bouwjaar 184, lengte 3,15 m.
Vang	: losse Vlaamse blokvang uit 4 stukken, vangbalk met haak, Vangstok
Bovenwiel of aswiel	: bovenwiel 54 kammen, bovenschijf 24 staven, steek 13,5 cm spoorwiel 48 kammen, steenschijf 19 staven, steek 9,5 cm
Overbrengingsverhoudingen	: 1 : 5,68
Kruiswerk	: 30 deels houten, deels ijzeren rollen, kruirad
Biotoop	: matig
Rijksmonumentnummer	: 30150

Algemene informatie

Ten Bruggencatenummer (TBC nr.)	: 01983
Naam	: De Goede Hoop
Plaats	: Mijnsheerenland
Adres	: Molenweg 17, 3271 AM Mijnsheerenland
Gemeente	: Hoeksche Waard
Provincie	: Zuid-Holland
Molencategorie	: windmolen
Maalvaardig	: de molen is niet maalvaardig.
Bouwjaar	: 1749
Eigenaar	: Stichting Molens Hoeksche Waard
Molenaar	: W.A. van der Giesen, tel. 0186 - 571318
Beheerder	: J. J. van der Heiden, tel. 0186 – 573601
Buurman/sleutelhouder	: Mevr. M. Prins
Openingstijden	: op zaterdag van 10.00 – 15.30 uur en op afspraak met de molenaar.

De Oostmolen te Mijnsheerenland (Blaaksedijk)

Geschiedenis

De Oostmolen is de laatst overgebleven wipmolen in de Hoeksche Waard en dateert uit 1616. Tot 1929 werd de polder Moerkerken (circa 1.325 ha., opvoerhoogte 1,55 m.) tevens bemalen door twee andere molens. Een daarvan, de Westmolen die uit 1740 dateerde, is in 1928 afgebrand. De Oostmolen en de Westmolen stonden in Mijnsheerenland. De andere molen die indirect de polder Moerkerken bemaalde, was de poldermolen Het Oudeland van Maasdam en Puttershoek. Een polder die in verbinding stond met de polder Het Oude Land van Maasdam en Puttershoek. De functie van deze molen werd in 1925 overgenomen door een elektrisch gemaal. In 1959 werd de molen gesloopt.

De Oostmolen werd in 1948 buiten bedrijf gesteld en heeft voor het laatst dienst gedaan tijdens de watersnoodramp van 1 februari 1953. Daarna volgde verval van de molen. In de jaren 1969 en 1970 is de molen voor het laatst gerestaureerd. De Oostmolen doet ook nog altijd dienst als reservegemaal.

In 1962 kocht de gemeente Mijnsheerenland de Oostmolen, die in 1984 na de herindeling eigendom werd van de gemeente Binnenmaas. Vanaf 1992 is de wipmolen in eigendom en beheer bij de Stichting Molens Binnenmaas. Als bijzonderheid voor deze molen geldt dat beide zetels zijn voorzien van ijzeren onderringen met ijzeren neuten. Ook zijn er in de molen vele data

gekerfd, waarvan het jaartal 1731 de oudste is. Archiefstukken verwijzen echter naar het bouwjaar 1616. Bouwvorm en bouwwijze bevestigen deze tijdsvorm. In de molen is een authentieke molenaarswoning compleet met bedsteden aanwezig uit circa 1850, die is ingericht volgens de leefstijl van rond het jaar 1900.

Bij de restauratie, die in december 2010 van start is gegaan, is o.a. de fundering en de watergang hersteld. De molen inclusief de oorspronkelijke inpandige molenaarswoning is volledig gedemonteerd. De onderdelen zijn in de restauratiewerkplaats van Vaags Molenwerken VOF te Aalten gerestaureerd, waarna ze onderdeel voor onderdeel op de locatie in Mijnsheerenland weer zijn opgebouwd. Een unieke restauratiemethode die in deze omvang niet eerder in Nederland is toegepast. In oktober 2012 is de molen draai- en maalvaardig opgeleverd. De officiële ingebruikname vond op 1 juni 2013 plaats.

Technische informatie

Type	: wipmolen
Vlucht	: 27,20 m
Wieksysteem	: Oud-Hollands
Binnenroede	: 27,20 m., staal gelast, Vaags, nummer 0256, bouwjaar 2012
Buitenroede	: 27,20 m., staal gelast, Vaags, nummer 0257, bouwjaar 2012
As	: gietijzer, fabr. F.J. Penn & Comp. te Dordrecht, nummer 8, bouwjaar 1849, lengte 4,46 meter
Vang	: vaste Vlaamse blokvang met 5 stukken, wipstok
Bovenwiel of aswiel	: 67 kammen, steek 13 cm
Overige molen- of aandrijfwielen	: bovenschijfloop: 29 staven, onderschijfloop: 19 staven,
Onderwiel	: 79 kammen, steek 17 cm.
Kruiwerk	: zetelkruiwerk met gietijzeren neuten, kruirad
Biotoop	: redelijk
Rijksmonumentnummer	: 30151
GPS	: RD-coördinaten X = 95,782 Y = 424,127 GPS-coördinaten 51°48, 16'N 4°31,72'E
Specificaties	: uitwending ijzeren scheprad, diameter 6,40 m., breedte 0,60 m. gietijzeren wateras; fabr. F.J. Penn & Comp. Te Dordrecht, bouwjaar 1858, gietijzeren sintelstuk.

Algemene informatie

Ten Bruggencatenummer (TBC nr.)	: 01982
Naam	: De Oostmolen
Plaats	: Mijnsheerenland/Blaaksedijk
Adres	: Provincialeweg 9, 3271 LW Mijnsheerenland/Blaaksedijk
Gemeente	: Hoeksche Waard
Provincie	: Zuid-Holland
Molencategorie	: windmolen
Type	: wipmolen
Maalvaardig	: maalt op vrijwillige basis
Bouwjaar	: 1616
Eigenaar	: Stichting Molens Hoeksche Waard
Molenaar	: J. Bruins, tel. 06-19941504
Nevenmolenaars	: F. de Rooij, J. Engelen en P. Bervoets
Sleutelhouder	: P. Bervoets, tel. 078 - 6761720
Openingstijden	: woensdag en zaterdag van 10.00 – 16.00 uur, als de molen in bedrijf is en op afspraak.

Korenmolen Simonia te Piershil

Geschiedenis

De molen is de opvolger van een achtkante met riet gedekte molen uit 1714, die vermoedelijk in 1845 verbrandde. Zeer lang heeft de familie Andeweg deze molen in eigendom gehad en bemalen. In 1960 is met het gebruik van windkracht gestopt. Voorheen waren een koekenbreker en drie koppel maalstenen aanwezig; thans zijn er nog twee over.

In 1966 verkocht H.J. Andeweg de molen aan de toenmalige gemeente Piershil. In 1973-1974 volgde een restauratie, waarbij de molen draaivaardig werd opgeleverd. Vervolgens maakte vrijwillig molenaar Hans Hogen-

doom deze molen stukje bij beetje geheel maalvaardig en sindsdien wordt op vrijwillige basis gemalen. In 2012 droeg Hogen-boom, na 36 jaar trouwe dienst, zijn taak over aan de huidige molenaar Kevin Strijker.

Inmiddels buitengewoon zeldzaam is de aanwezigheid van twee originele voor een molen vervaardigde Potroeden. Beide roeden waren al een keer behoorlijk opgeknapt en zijn lang dienstvaardig aan het gebruik van de molen geweest, maar in november 2015 werd een draaiverbod ingesteld vanwege de slechts staat.

Uit een daarna volgend onderzoek na het strijken van de roden bleken beide reparabel. Op 20 december 2017 werden zij, nadat zij geheel hersteld waren, weer gestoken. Daarnaast heeft de molenmaker ook ander reparatiewerk verricht, met name aan de staart: de lange en korte schoren zijn vervangen. In januari 2018 vond de afwerking plaats, waarna op 30 januari 2018 de molen werd opgeleverd en snel daarna weer in gebruik werd genomen. Opvallend aan de stenen romp is dat de pleisterlaag aan de regenzijde nu ook gewit is.

Op 20 september 2018 is de molen in eigendom overgedragen aan de Stichting Molens Binnenmaas, welke stichting sinds 6 november 2018 hernoemd is in Stichting Molens Hoeksche Waard.

Technische informatie

Vlucht	: 22,60 meter
Wiekstelsel	: Oud-Hollands
Binnenroede	: 22,60 m., staal, fabr. Gebr. Pot Kinderdijk, nr. 1835 uit 1899
Buitenroede	: 22,60 m., staal, fabr. Gebr. Pot Kinderdijk, nr. 1879, uit 1900
As	: gietijzer, fabr. L.I. Enthoven & Co Den Haag, nr. onbekend, uit 1868, lengte, 4,88 m.
Vang	: Vlaamse vang, blokvang uit 4 stukken, wipstok,
Bovenwiel of aswiel	: 65 kammen, steek 11,2 cm
Overige molen- of aandrijfwielen	: Bovenschijfloop: 30 staven Spoorwiel: 69 kammen, steek 10 cm Steenronsels: 24 en 2, 3 staven
Overbrengingsverhoudingen	: 1 : 6,23 en 1 : 6,50
Werktuigen	: Mengketel
Kruierwerk	: Engels kruierwerk, kruirad
Biotoop	: Matig
Rijksmonumentennummer	: 32152
Specificaties	: 2 koppels 16er kunststenen, 2 reguleurs, luiwerk: sleepluiwerk

Algemene informatie

Ten Bruggencatenummer	: 03605
Naam	: Simonia
Plaats	: Piershil
Adres	: Molendijk 39
Gemeente	: Hoeksche Waard
Provincie	: Zuid-Holland
Molencategorie	: Windmolen
Type	: Ronde stenen grondzeiler
Maalvaardig	: Maalvaardig
Bouwjaar	: 1845
Eigenaar	: Stichting Molens Hoeksche Waard
Molenaar	: K. Strijker
Nevenmolenaar (s)	: geen
Sleutelhouder	: Stichting Molens Hoeksche Waard
Openingstijden	: op zaterdag, op afspraak als de molenaar aanwezig is

Korenmolen De Lelie te Puttershoek

Geschiedenis

De korenmolen De Lelie werd in 1836 gebouwd in opdracht van Cornelis van Holst. De ter plaatse staande wipkorenmolen werd toen gesloopt. Uitzonderlijk is dat deze in 1829 aangekochte wipmolen door Cornelis van Holst al in 1836 werd vervangen door een stenen molen die geheel uit nieuwe materialen werd opgebouwd. Het gezin woonde in het molenaarshuis. In 1841 werd de molen verkocht aan Hendrik van der Koogh uit Dordrecht. Jacob Sonneveld was van 1838 tot 1850 de huurder-molenaar.

Vervolgens werd Kornelis Labriijn eigenaar, die na ruim vijf jaar de molen aan Teunis Verbaas verkocht. Op één van de ribben op de gietijzeren bovenas uit 1865 is de naam T. VERBAAS gegoten. In 1877 nam zijn oudste zoon Pieter de molen over, maar vier jaar later ging hij failliet. De inventaris van het molenbedrijf omvatte toen paard en wagen, tuig en dekkleed, de dijk om te weiden, een heining en vier zeilen. Ook een molenhaak, 25 bilhamers (= werktuigen waarvan de molenaar zich bedient bij het scherpen van de groeven op de maalvlakte van molenstenen), een slijpsteen, een takel met stropketting voor het lichten van de looper behoorden bij de inboedel, evenals een handboom, wiggen, waaghout, vier lampen, een oliekan, schalen en een evenaar met 83 kg gewicht.

Koper Kornelis de Regt uit Colijnsplaat was er slechts drie jaar korenmolenaar en van 1884 tot 1897 was dat Dirk Aart Berkhouwer uit Nieuwerkerk aan den IJssel. Vanaf 1900 voerde eigenaar Gerrit Korporaal

ingrijpende wijzigingen door. In de voormalige machinekamer, die in 1902 half in de molenberg was gebouwd, werd een stoomlocomobiel geplaatst. In 1915 ging Pieter Kalis bij zijn schoonvader op de molen werken. Vanaf 1931 ging Korporaal samenwerken met graanhandel Leeuwenburgh uit Mijnsheerenland. In het nabij gelegen pakhuis werd een hulpgraanmaalterij ingericht met een door een elektromotor aangedreven koppel stenen. Het is bekend dat het graan bestemd om brood voor de armen te bakken, werd gemalen op de molen in Puttershoek. In 1944 stierf Korporaal, nadat hij bekneeld raakte tussen een paardenwagen en een muur.

Tot 1945 werd er met drie koppels stenen gemalen: een blauwe steen voor het malen van tarwe voor de bakkers, een 16er kunstmaalsteen voor veevoerders en een breeksteen voor het breken van paardenbonen en later maïs. De toenmalige zes bakkers in Puttershoek namen wekelijks twee tot drie baaltjes van 50 kg af en ook de veevoeromzet was vrij groot. In 1948 kocht Leeuwenburgh de reeds in verval geraakte molen en deed deze in 1955 aan de gemeente Puttershoek over voor het symbolische bedrag van één gulden.

De gemeente Puttershoek liet de molen meteen daarna restaureren. De stenen romp werd in die tijd eerst wit geschilderd. Later is de gehele romp gezandstraald, waardoor de natuurlijke steenkleur is teruggekeerd. De molen is in 1987 opnieuw gerestaureerd en is sinds 1992 in eigendom en beheer bij onze stichting. Korenmolen De Lelie is wekelijks draaiende te zien. Men maalt ter demonstratie zo nu en dan wat veevoer.

Technische informatie

Type	: ronde stenen grondzeiler
Functie	: korenmolen
Inrichting	: 1 koppel maalstenen
Vlucht	: 24,00 m
Wiekstelsel	: Oud-Hollands
Binnenroede	: 24,00 m., ijzer gelast, fabr. Derckx te Beegden, nummer 545, bouwjaar 1987
Buitenroede	: 24,00 m., ijzer gelast, fabr. Derckx te Beegden, nummer 546, bouwjaar 1987
As	: gietijzer, fabr. F.J. Penn & Comp. te Dordrecht, nummer 297, bouwjaar 1865, lengte 4,70 meter.
Vang	: vaste Vlaamse blokvang met 4 stukken, wipstok
Bovenwiel of aswiel	: 70 kammen, steek 10,3 cm
Overige molen- of aandrijfwielen	: bovenschijfloop: 33 staven, spoorwiel : 120 kammen, steek 7,5 cm, steenrondsel: 37 staven
Overbrengingsverhoudingen	: 1 : 6,88
Kruierwerk	: Engels kruierwerk, gietijzeren onderrail, rest staal, kruierhaspel

Biotoop	: redelijk
Rijksmonumentnummer	: 32246
GPS	: RD-coördinaten X = 98,992 Y = 424,094 GPS-coördinaten 51°48,16'N 4°34,51'E
Specificaties	: maalstenen: 1 koppel 16-er kunststenen, luiwerk: sleepluiwerk

Algemene informatie

Ten Bruggencatenummer (TBC nr.)	: 01979
Naam	: korenmolen De Lelie
Plaats	: Puttershoek
Adres	: Molendijk 2, 3297 LC Puttershoek
Gemeente	: Hoeksche Waard
Provincie	: Zuid-Holland
Molencategorie	: windmolen
Type	: ronde stenen grondzeiler
Functie	: korenmolen
Maalvaardig	: maalt op vrijwillige basis. Opmerking: Voor het laatst gerestaureerd in 1987. De molen verkeert in een redelijke tot goede staat van onderhoud
Bouwjaar	: 1836
Eigenaar	: Stichting Molens Hoeksche Waard
Molenaar	: J.C. in 't Veld, tel. 06 – 57379439
Nevenmolenaars	: T.A.J. Hop en P. Lodder
Openingstijden	: zaterdag van 09.30 – 17.00 uur, als de molen in bedrijf is en op afspraak.

Korenmolen Windlust te Westmaas

Geschiedenis

Sinds mensenheugenis stond op de baard van de korenmolen Windlust in Westmaas het jaartal 1864 vermeld. De ingebeitelde tekst boven de toegangsdeur aan de noordzijde van de molen geeft echter het jaar 1853 aan als het bouwjaar. Tijdens de restauratie in 2008/2009 is er onderzoek gedaan naar het werkelijke jaar van de stichting van de molen. De uitkomst van dat onderzoek gaf onomstotelijk aan dat 1853 het bouwjaar was. Om die reden is in 2009 het jaartal 1853 op de baard van de molen aangebracht.

Omdat er anderhalve eeuw lang het jaartal 1864 op de baard van de molen stond, is het begrijpelijk dat daarover nogal wat vragen werden gesteld.

De verklaring hiervoor is als volgt. De molen werd, zoals de gevelsteen boven de toegangsdeur aangeeft, gebouwd in 1853. De eerste molenaar was Pieter de Koning. In 1857 werden Willem Cornelis Heijkoop, afkomstig uit Meteren (Gld.) en zijn vrouw Dirkje van der Jagt eigenaar van de molen. Het leven van Dirkje was een aaneenschakeling van menselijke drama. Toen zij in 1857 op ongeveer 30 jarige leeftijd met Heijkoop trouwde, was zij uit eerdere huwelijken al twee keer weduwe. Na haar huwelijk met Heijkoop hield de narigheid niet op. Een van de twee dochters geboren uit haar huwelijk met Willem Cornelis Heijkoop overleed en tot overmaat van ramp overleed in de herfst van 1863 ook haar man Willem Cornelis Heijkoop. Dirkje was toen voor de

derde keer weduwe. Begin 1864 besloot zij zelf het molenaarsbedrijf voort te zetten en was daarmee waarschijnlijk de eerste vrouwelijke molenaar in de Hoeksche Waard. Zij liet wat noodzakelijk onderhoudswerk aan de molen verrichten waaronder het schilderwerk. Haar besluit om als zelfstandig molenaar het bedrijf voort te zetten, wilde zij aan iedereen laten weten. Dat deed ze door op de baard van de molen het daar vermeldde jaartal 1853 te laten overschilderen in 1864, het jaar van een nieuw begin.

In

1868 verkocht Dirkje de molen aan de in de Hoeksche Waard bekende molenaarsfamilie Van der Sluis en vertrok naar Brielle. De familie Van der Sluis leverde tot 1939 de molenaars die de korenmolen Windlust draaiende hielden. In 1939 werd de molen verkocht aan de familie Leeuwenburgh, een geslacht van landbouwers en graanhandelaren.

Onderin de molen staat als herinnering aan vervlogen tijden een maalkoppel dat wordt aangedreven door een elektromotor.

In 1961 verkocht de eigenaar, de heer C. Leeuwenburgh, de molen aan de gemeente Westmaas, die de molen in de jaren 1962/1963 liet restaureren. Na de herindeling in 1984 kwam de nieuwe gemeente Binnenmaas in het bezit van de molen en in 1992 werd deze in eigendom en beheer overgedragen aan onze stichting. De molen is in 2008/2009 volledig gerestaureerd en is draai- en maalvaardig. Er wordt weer regelmatig tarwe gemalen.

Technische informatie

Type	: ronde stenen stellingmolen
Functie	: korenmolen
Inrichting	: 1 koppel door de wind aangedreven blauwe maalstenen en 1 koppel elektrisch aangedreven kunststenen, 1 koppel kunststenen (demo)
Vlucht	: 20,70 m
Wiekstelsel	: Oud-Hollands
Binnenroede	: Fabricaat Straathof, nummer 0231, bouwjaar 2008
Buitenroede	: Fabricaat Straathof, nummer 0232, bouwjaar 2008
As	: gietijzer, fabr. Penn & Bauduin te Dordrecht, nummer 343, bouwjaar 1870, lengte 4,00 meter.
Vang	: losse Vlaamse blokvang uit 4 stukken, wipstok
Bovenwiel of aswiel	: 57 kammen, steek 11 cm
Overige molen- of aandrijfwielen	: bovenschijfloop: 29 staven, spoorwiel : 66 kammen, steek 9,5 cm, steenschijf: 24 staven
Overbrengingsverhoudingen	: 1 : 5,41
Kruiswerk	: 28 houten rollen, kruitaspel
Biotoop	: matig
Rijksmonumentnummer	: 38858
GPS	: RD-coördinaten X = 91,814 Y = 422,611 GPS-coördinaten 51°47,31'N 4°28,28'E
Specificaties	: Maalstenen: 1 koppel 15-er blauwe stenen (operationeel) en 1 koppel 16-er kunststenen (demo) en 1 koppel kunststenen elektrisch aangedreven (operationeel)
Luiwerk	: sleepluiwerk

Algemene informatie

Ten Bruggencatenummer (TBC nr.)	: 01986
Naam	: Windlust
Plaats	: Westmaas
Adres	: Van Koetsveldlaan 2d, 3273 AL Westmaas
Gemeente	: Hoeksche Waard
Provincie	: Zuid-Holland
Molencategorie	: windmolen
Type	: ronde stenen stellingmolen
Functie	: korenmolen
Inrichting	: 1 koppel maalstenen elektrisch aangedreven (operationeel) 1 koppel blauwe maalstenen (operationeel) 1 koppel kunststenen (demo)
Maalvaardig	: Maakt op vrijwillige basis, voor het laatst gerestaureerd in 2008/2009
Bouwjaar	: 1853
Eigenaar	: Stichting Molens Hoeksche Waard
Molenaar	: A.A.J. Mulder, tel. 0186 – 571898
Nevenmolenaars	: G.M. de Bruin en W.A. van der Giesen
Sleutelhouder	: Stichting Molens Hoeksche Waard
Openingsdagen	: zaterdag van 10.00 – 15.00 uur, als de molen in bedrijf is en op afspraak.

Stichting Molens Hoeksche Waard

Opgericht	:	13 december 1991
Adres	:	Postbus 5455, 3299 ZH Maasdam
Bankrekening	:	NL95 RABO 0354334689
Inschrijving handelsregister KvK	:	41120950
ANBI-instelling	:	per 1.1.2008 ANBI-instelling
Website	:	www.molenshoekschewaard.nl